

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN !

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Bízik Ügyvédi Iroda ügyintéző: dr. Bízik Zsófia pártfogó ügyvéd által képviselt felperesnek a jogtanácsos által képviselt **Központi Igazságügyi Hivatal** (1116 Budapest, Hauszmann Alajos utca 1.) alperes ellen kárpótlási ügyben hozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2008. május 30. napján kelt 9.K.33.349/2007/6. számú ítélete ellen a felperes 7. sorszám alatt bejelentett fellebbezésére meghozta az alábbi

Í T É L E T E T

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

A Bízik Ügyvédi Iroda ügyintéző: dr. Bízik Zsófia ügyvéd) pártfogó ügyvéd javára felmerült díjat teljes mértékben az állam viseli.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes testvére, néhai(a továbbiakban: sérelmet szenvedett) a második világháborúban honvédként szolgált a 16. határvadász zászlóalj állományában. 1944. november 29-étől szovjet hadifogságban volt. Onnan szovjet katonai ellenőrzés alatt, vasúton szállították a debreceni átadó táborig, ahová 1948. július 11-én érkezett meg. A vasúti szerelvényről a debreceni Állami Kórházba

került, ahol az érkezése napjától, az 1948. augusztus 9. napján bekövetkezett haláláig gyógykezelték.

A felperes az életüktől és szabadságuktól politikai okból jogtalanul megfosztottak kárpótlásáról szóló törvényben meghatározott határidő ismételt megnyitásáról és a kárpótlás lezárásáról szóló 2006. évi XLVII. törvény (a továbbiakban: Kpt.I.) alapján személyi kárpótlás iránti kérelmet nyújtott be a sérelmet szenvedett szovjet kényszermunka ideje alatt bekövetkezett életvesztése miatt. A sérelem elszenvedésének igazolására csatolta a debreceni kórháztól származó értesítést és a 1638/1948. számú igazolványt arról, hogy a sérelmet szenvedettet hadifogoly szerelvényről szállították a kórházba ahol 1948. július 11-től 1948. augusztus 9-ig gyógykezelés alatt állt, és tuberkolózisban hunyt el 1948. augusztus 9-én. A felperes több, a sérelmet szenvedett által írt, ún. hadifogoly levelezőlapot is csatolt.

Az alperes az 5650142-1. számú határozatában a felperes kárpótlás iránti kérelmét azzal utasította el, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján nem volt megállapítható, hogy a sérelmet szenvedett deportálás, vagy kényszermunka ideje alatt hunyt volna el, illetve halálát nem magyar hatóság vagy hatósági személy politikai indíttatású önkénye okozta. A kárpótlási törvény értelmében csak a szovjet kényszermunka (hadifogság) ideje alatt, katonák esetében 1945. augusztus 1. után történt elhalálozás esetében van lehetőség a kárpótlás megállapítására.

A felperesnek az alperesi határozat megváltoztatása iránt előterjesztett keresetét az elsőfokú bíróság ítéletével elutasította. Az életüktől és szabadságuktól politikai okból jogtalanul megfosztottak kárpótlásáról szóló, az 1997. évi XXIX. törvénnyel módosított 1992. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Kpt.) 2. § (1) bekezdésének c) és d) pontjaira, a 2/A. § (1) és 2/B. § (1) bekezdéseire, valamint a Legfelsőbb Bíróság 1/2002. számú Közigazgatási Jogegységi Határozatára (a továbbiakban: KJE.) és a Kpt.I. végrehajtásáról szóló 67/2006.(III.27.) Korm.r. 1. § (3) bekezdésére alapított indokai szerint a sérelmet szenvedett hadifogoly „minősítése” a hadifogoly tábor felszabadításával, hazaszállításával megszűnt. Az 1948. augusztus 9-én a debreceni kórházban bekövetkezett halál nem minősülhet kényszermunka ideje alatti életvesztésnek, ezért nem volt jogszabályi lehetőség a kárpótlás megállapítására.

Elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatása, másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezése iránt a felperes terjesztett elő fellebbezést. Azzal érvelt, hogy az elsőfokú bíróság lényeges eljárási szabályokat sértett meg, olyan tényeket állapított meg, amelyekre nézve bizonyítási eljárást nem folytatott le, illetőleg a benyújtott bizonyítékokat tévesen mérlegelte, és helytelen ezért az abból levont következtetése is. Téves és bizonyíték nélkül álló a hadifogolytábor felszabadítására vonatkozó érvelése, mert a testvére soha nem tért vissza hazájába, a Jugoszláv Föderatív Népköztársaságba, ezért számára nem állíthattak ki a hadifogságból hazatérteknek szóló regisztrációs lapot. A sérelmet szenvedettet hivatalosan nem vették át a magyar hatóságok, nem szabadították fel, tehát halála napján is szovjet hadifogoly volt. Hivatkozott az elsőfokú eljárásban már csatolt, a

Magyar Népjóléti Minisztérium Hadifogolygondozó Kirendeltségének 30316. sorszámú adatlapjára, és az azon, a testvére halála után végzett javításra, arra, hogy a sérelmet szenvedett a kórházból is a hadifoglyok részére fenntartott levelezőlapon írt szeretteinek, illetve a szovjet hadifoglyok átadásának, átvételének történelmi körülményeire.

Az alperes a fellebbezésre tett ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte, perköltséget nem igényelt. Állította, hogy a szerelvények debreceni fogadóállomásra érkezésével a szerelvények átadása és ezzel a hadifogságból hazatért katonák átadása is megtörtént. A vonatról lekerült személyeket - így a felperes testvérét is - orvosi vizsgálat után szükség esetén kórházba szállították. A sérelmet szenvedett a hadifogságból történt elbocsátása után közel egy hónappal halt meg, az általa elszenvedett sérelem nem tekinthető kényszermunka ideje alatt bekövetkezett halálnak.

A fellebbezés nem alapos.

A másodfokú bíróság a felperes fellebbezése folytán elsődlegesen azt vizsgálta, hogy az elsőfokú bíróság követett-e el eljárási szabálysértést a bizonyítási eljárás lefolytatása és a tényállás megállapítása során.

A perben az elsőfokú eljárásra vonatkozó általános perrendi szabályok szerint történt a tényállás megállapítása, a bizonyítás eredményének mérlegelése. A Pp. 206. § (1) bekezdése szerint a bíró a tényállást a felek előadásának és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak egybevetése alapján állapítja meg, a bizonyítékokat a maguk összességében értékeli, és meggyőződése szerint bírálja el. Az elsőfokú bíróság a rendelkezésére álló okirati bizonyítékok, a felek perbeli nyilatkozatai, így a felperes által csatolt születési anyakönyvi kivonatok, a debreceni kórház igazolása és értesítése, a levéltári igazolás, hadifogoly (regisztrációs) lap és a Debreceni Temetkezési Kft. igazolása figyelembe vételével és értékelésével állapította meg a tényállást. Ezen bizonyítékok mérlegelése során eljárási szabályt nem sértett, döntése érdemi felülvizsgálatának ez okból akadálya nem volt.

Az elsőfokú bíróságnak a megállapított tényállásból a kárpótlásra jogosító jogcím (kényszermunka ideje alatt bekövetkezett halál) megállapítására levont jogkövetkeztetése az, amit a felperes fellebbezésében kifogásolt. Az elsőfokú eljárásban lefolytatott bizonyítás eredménye valóban nem támasztotta alá az elsőfokú bíróságnak azt a jogi következtetését, hogy a felperes hadifogoly minősítése a hadifogolytábor felszabadulásakor (melyre nézve konkrét adat ma sem áll a kutatók rendelkezésére) és a hazaszállítás megkezdésekor megszűnt. Ez utóbbi következtetésekre az elsőfokú bíróság a nagyszámú szovjet hadifogoly 1948-ban bekövetkezett hazatérésének történelmi eseményéből következtetett. A hadifoglyok hazatérésének tényleges körülményeire vonatkozó bizonyítási eljárás lefolytatását ugyanakkor az elsőfokú bíróság elmulasztotta, ezért azt a másodfokú bíróság az előtte folyó eljárás során pótolta.

A Kpt. 2. § (1) bekezdés d) pontja szerint kárpótlás az esetben jár, ha a sérelmet szenvedett a kényszermunka ideje alatt halt meg. A szovjet hadifogságba esett katona 1945. augusztus 1. után bekövetkezett halála, akkor jogosít kárpótlásra, ha a kényszermunka - vagyis a szovjet hadifogság ténye - a halál időpontjában fennállt. Ez okból a sérelmet szenvedetről ismert adatok mellett elengedhetetlen volt annak tisztázása, miként történt meg a szovjet szervek részéről a hadifoglyok átadása. Helyt adva a felperesi indítványnak a másodfokú bíróság ezért bizonyítást folytatott le a szovjet hadifoglyok repatriálása körülményeinek tisztázása érdekében, és az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltár és Irattár megkeresésére adott válaszában foglaltakkal pontosította és kiegészítette. Az így kiegészített tényállás alapján - figyelemmel arra, hogy a felperes a rokoni kapcsolatot és a halál tényét megfelelően igazolta - a másodfokú bíróságnak abban a jogkérdésben kellett állást foglalnia, hogy a sérelmet szenvedett kényszermunka ideje alatt halt-e meg.

A rendelkezésre álló dokumentumok és a Hadtörténelmi Levéltár tájékoztatója szerint a szovjet hadifogságba esett magyar katonák nagy részének hazaszállítása 1947-1949 között zajlott. A hadifoglyokat a szovjet katonai és közlekedési hatóságok saját szállítóeszközeiken szállították Románia területén keresztül a máramarosszigeti átmenőtáborig. Onnan, a debreceni átvevőtáborig a magyar vasút biztosított kocsikat, de a szállítás továbbra is szovjet fegyveres őrség őrizete alatt történt. Levéltári adat van arról, hogy 1948. július 11. napján Debrecenbe érkezett a 1329 főből álló 132. számú hadifogoly-szállítmány, 542 fő honvéd rendfokozatú katonával. A hazatért hadifoglyok tényleges átadása nem az államhatáron történt meg, hanem az átvevőállomásokon, itt kerültek először kapcsolatba a magyar hatóságokkal. A szovjet-magyar jegyzékváltás értelmében a magyar hadifoglyok akta és jegyzék szerint kerültek átadásra Debrecenben a Magyar Kormány képviselőinek. A szovjet átadó szervek azonban gyakran nem készítettek név szerinti listákat, a magyar átvevő szervek állítottak ki a Szovjetunióból hazatért hadifoglyokról sorszámozott kartonlapokat, amely tartalmazta a legfontosabb személyi adatokat. Sor került az átvevőállomáson az azonnali egészségügyi szűrésre is.

A levéltár által közölt történelmi kutatás adatai a sérelmet szenvedetről rendelkezésre álló információkkal egybeesnek. A 30316. sorszámú adatlap szerint - amely formátumában és adattartalmában azonos a Hadtörténelmi Levéltár által, a konkrét személyekről az átvevő magyar szervek által felvett, mintaként rendelkezésre bocsátott egyik korabeli adatlappal - a sérelmet szenvedett 1948. július 11. napján érkezett Debrecenbe, ugyanezt a dátumot tartalmazza a debreceni Állami Kórház 1638/1948. számú igazolványa is. Alappal feltételezhető ezért, hogy a sérelmet szenvedett a 1329 főből álló 132. számú hadifogoly-szállítmánnyal érkező hadifoglyok egyike volt. A hadifoglyok átadására, köztük a sérelmet szenvedett átadására is, ezen a debreceni átvevőállomáson került sor. Az átadás tényét a nevére kiállított adatlap igazolja. A 30316. sorszámú adatlapon történt ugyan a halál időpontját követően javítás, de az az érkezés időpontját, a sérelmet szenvedett nevét, születési helyét és időpontját nem érintette. A javított, téves adat

az anyja neve volt,helyett, került bejegyzésre. Előbbi név szerepel azonban a sérelmet szenvedett keresztleveleiben keresztszülőként. A másodfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok egybevetésével a 30316. sorszámú adatlapot elfogadta annak hiteles igazolásaként, hogy a sérelmet szenvedett átadására a Magyar Népjóléti Minisztérium Hadifogolygondozó Kirendeltsége, azaz a magyar hatóság részére 1948. július 11. napján sor került. Ezt követően, vagy ezzel együtt esett át egészségügyi vizsgálaton, és került ennek eredményeképpen a hadifoglyokat hazaszállító szerelvényről aznap a debreceni kórházba. Mindezekből aggálytalanul volt megállapítható, hogy a sérelmet szenvedett 1948. július 11-től egészen az 1948. augusztus 9. napján bekövetkezett halála napjáig már nem volt szovjet szervek fennhatósága alatt. Helyesen állapította meg ezért az elsőfokú bíróság, hogy a sérelmet szenvedett életvesztése nem minősíthető a Kpt. 2/B. § (1) bekezdésében foglalt kényszerszermunka ideje alatt bekövetkezett halálnak. Így a másodfokú bíróságnak a kiegészített bizonyítékok eredményeként sem volt jogszabályi lehetősége a felperes részére a személyi kárpótlást megállapítani.

A felperes fellebbezésében és az alperes fellebbezési ellenkérelmében foglaltakra a Fővárosi Ítéltábla kiemeli, hogy a sérelmet szenvedett által a kórházból küldött hadifogoly-levelezőlapok nem érintik a sérelmet szenvedett státuszát. A történelmi kutatások eredményeként megállapított tények ellenében a levelező lapok használatának ténye nem volt alkalmas annak igazolására, hogy a sérelmet szenvedett hadifogolyként halt volna meg. A sérelmet szenvedettnek ezeken a lapokon saját státuszáról alkotott véleménye szintén nem szolgálhat alapul a hadifogoly, illetve a szabad státusz meghatározására.

A törvényalkotó sem a hatóság, sem az eljáró bíróság részére nem alapított méltányossági jogkört, ennél fogva az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy eljárása során méltányosságot nem gyakorolhatott, és ilyen alapon az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatására sem kerülhetett sor.

Mindezekre figyelemmel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése értelmében helybenhagyta.

Az alperes másodfokú perköltséget nem igényelt, ezért a másodfokú bíróságnak e tekintetben a Pp. 78. § (1)-(2) és 79. § (1) bekezdése alapján rendelkeznie nem kellett.

A Fővárosi Igazságügyi Hivatal Jogi Segítségnyújtó Szolgálat a 101336/6/2002. számú határozatával a felperes részére pártfogó ügyvédi képviselet igénybevételét engedélyezte, és pártfogó ügyvédként a 100124/2/2009. számú határozatával a Bízik Ügyvédi Irodát kirendelte. A pártfogó ügyvéd másodfokú eljárásban felmerült díjának összegét a jogi segítségnyújtásról szóló 3003. évi LXXX. törvény 62.§-a, és a jogi segítségnyújtás igénybevételének részletes szabályairól szóló 56/2007. (XII. 22.) IRM rendelet 87.§-89.§-ainak megfelelően a Fővárosi Igazságügyi Hivatal Jogi Segítségnyújtó Szolgálat állapítja meg, az a felperes személyes költségmentessége folytán az államot terheli.

Az eljárás az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 57. § (1) bekezdésének k) pontja alapján illetékmentes.

Budapest, 2009. május 6. napján

Dr. Sára Katalin s.k. a tanács elnöke, . Szőke Mária s.k. előadó bíró,

Dr. Páldy Zsuzsanna s.k. bíró

A kiadmány hitelül:
tisztviselő